

USCA

POST

KONTAKTORGAAN VAN DE VERENIGING VOOR USA EN CANADA FILATELIE

Verschijnt minstens vijf maal per jaar
Redactie: A. G. van Herk Tel. 030-881741
Livingstonelaan 249 - 3526 HG Utrecht
Januari 1993 ISSN 0922-0089 Nummer 62

ONZE ALGEMENE VERGADERING 1992

Op 28 november 1992 was het weer zo ver: het ledenparlement besprak en beoordeelde in plenaire zitting het beleid van het bestuur in het afgelopen verenigingsjaar. Plenair was de bijeenkomst uiteraard niet: er waren bijna 50 leden aanwezig in de grote zaal van "De Bron" in Alphen a/d Rijn. Voorzitter Koens opende de vergadering met een herdenking van de leden die ons in dat jaar zijn overleden: de heren Steensma en Smit en mevrouw Kuypers. De vergadering nam een minuut stilte in acht.

Na mededeling te hebben gedaan van de berichten van verhindering die van een aantal leden waren ontvangen, stond de voorzitter stil bij het aandeel van de stille werkers aan het welzijn van de vereniging. In het verstreken jaar speelden zij een belangrijke rol bij evenementen als de Filateliebeurs en Europhilex. In 1993 eisen de Filateliebeurs en Filalog '93 onze aandacht

op en vrijwilligers voor de bemanning van onze stand zijn zeer welkom.

Voorts blikte voorzitter vooruit op ons 25-jarig bestaan in 1995. Dat moet aanleiding worden tot een bijzondere viering en suggesties daarvoor uit de kring van de leden worden gaarne ingewacht. Er leven bij het bestuur uiteraard al bepaalde ideeën, want regeren is nu eenmaal vooruitzien, maar 280 weten meer dan 6! Vanzelfsprekend zal Usca Post u daarover lopend informeren.

Het bestuur stelt zich voor bij deze mijlpaal onze Usca Post, zoals voorzitter het noemde, modern te gaan opzetten. Hij doelde daarbij vooral op de uiterlijke vorm.

De Agenda kon in een heel hoog tempo worden afgewerkt. Het bestuur had zijn werk kennelijk tot volle tevredenheid verricht. Alle verslagen en financiële stukken werden gefiatteerd. De heren Van Gils en Janse van de Kascontrole waren ook content en de vergadering volgde hun advies om de penningmeester kwijting te verlenen. Ook de mannen van de Nieuwtjes- en de Rondzenddienst viel een hartelijk applaus ten deel.

Voorzitter Koens en tweede voorzitter Lourens werden bij enkele kandidaatstelling voor drie jaar herkozen.

De vraag of de loterij tijdens onze bijeenkomsten gehandhaafd moet blijven werd door het parlement met grote meerderheid bevestigend beantwoord.

Minder dan een half uur na de opening kon de voorzitter de vergadering besluiten. De leden van het parlement begonnen subiet aan het agendapunt "gezelligheid" en dat nam gelukkig veel meer tijd in beslag.

Boekerijbeheerder Van Hulst beleefde daarbij het historische moment van de 800ste uitlening uit onze bibliotheek. De gelukkige kreeg niet alleen het gevraagde boek, maar ook nog een aardige attentie!

DE ZEVENTIENDE COLUMBUS

Het Columbusjaar is ten einde en de vlugsten onder ons hebben de zes souvenirvelletjes of de zestien waarden daaruit al in hun album opgenomen. Slechts weinigen kunnen zich echter vermeien in het bezit van albumbladen met de zestien zegels uit 1893, want die kosten nu, een eeuw later, eenvoudig te veel.

Die Columbuszegels behoren tot de bekendste van de hele wereld. Minder bekend is, dat soms sprake is van een zeventiende zegel in die reeks. Dan bedoelt men de Special Deliveryzegel E 3, die in de Scott inderdaad onder het hoofd Columbian Exposition Issue is opgenomen. Voor wie het niet weet, willen we graag uit de doeken doen waarom.

Aan de zegel zelf is geen enkel verband met Columbus te zien. Hij is wat het zegelbeeld betreft identiek aan de donkerblauwe E 2, alleen de kleur verschilt: hij is oranje. En daarin ligt de sleutel tot het verhaal. Op 2 januari 1893 waren de Columbussen uitgekomen, behalve de 8 cts die pas in maart kwam. De veelgebruikte 1c was donkerblauw, net als de E 2. Bovendien was het formaat voor het eerst "dubbelgroot" en dus gelijk aan dat van de expreszegel.

En ziedaar, op 5 januari berichtte Mekeel's Weekly Stamp News al de ontvangst van een brief, gefrankeerd met een gewone 1c van 1890 en een nieuwe 1c Columbus, die door een ijlbode was bezorgd alsof het een expresbrief was. De postsorteerders waren nog niet gewend aan die blauwe Columbus en zij hadden hem voor een E 2 aangezien. U ziet: er is niets nieuws onder de zon, ook toen werden er fouten gemaakt bij de postbehan-

deling, die tenslotte maar mensenwerk is. Men was bij de Post zo geschrokken van dit bericht, dat men de E2 onmiddellijk in het oranje ging drukken en dat werd de E3. Volgens de gegevens uit die tijd had de eerste distributie ervan plaats op de 24e januari, maar het oudst bekende gebruik is volgens de Scott van 11 februari. Men is de zegel in oranje blijven drukken tot 5 januari 1894 en op 19 mei van dat jaar werden de laatste naar de postkantoren gestuurd. In die hele periode van 24 januari 1893 tot 19 mei 1894 zijn er geen blauwe zegels aan de postkantoren verstrekt. Op 5 januari 1894 hervatte men het drukken van de zegels in het vertrouwde donkerblauw en na 19 mei kregen de postkantoren weer de blauwe E2. Dat bleef zo tot 10 oktober 1894, toen de E4 zijn intrede deed, de zegel met de streep onder "TEN CENTS". Er is geen verschil tussen de oplagen van vóór 1893 en die van ná 5 januari 1894. Zo hebben zegels soms een niet alledaagse geschiedenis!

TOCH GEEN LEVENDEN OP CANADESE ZEGELS

Op blz 1289 deden we u het verhaal van een emissie ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Canadese Nationale (IJs)-Hockey League en van de ideeën die daarover bestonden. Er zou misschien een serie van 18 waarden komen, want Canada Post wilde er "een beetje goochel zaken mee doen". Op die zegels zouden de allergrootsten uit de ijs-hockey-wereld worden afgebeeld, inclusief bobo's. Dat laatste ware nog tot daar aan toe geweest, maar er werd zelfs gespeeld met de gedachte ook nog in leven zijnde figuren op de zegels te zetten. En dat zou

in strijd zijn geweest met alle regels. Welnu, wij hebben u voor niets in de gordijnen gejaagd. In plaats van een serie van 18 is het uitgedraaid op een drietal zegels van 42c, die alleen als boekje van 25 verkrijgbaar zijn, namelijk met 2 velletjes van 8 en 1 van 9. Het is in oktober uitgekomen. En er zijn géén levende personen op afgebeeld.

Maar helemaal zuivere koffie is het toch niet. Op een van de drie zegels staan twee beroemde ijshockeys: Claude Provost van "Les Canadiens" en Terry Sawchuk in het tenue van de "Toronto Maple Leafs". Sawchuk overleed op 31 mei 1970, maar Provost pas op 17 april 1984. Dat is dus nog geen tien jaar geleden en dat is een inbreuk op de voor gewone stervelingen geldende regel, dat zij pas 10 jaar na hun dood op zegels mogen

Voor de volledigheid: op de tweede zegel staat Babe Siebert van de Montreal Maroons, het team waaruit later Les Canadiens is ontstaan, samen met allerlei ijshockeyspullen.

De derde zegel toont het laatste masker van goalie Jacques Plante, de geestelijke vader van dit voor keepers zo nuttige instrument, samen met een anonieme ijshockey-doelman.

U kunt de gordijnen dus weer verlaten.

*Wij wensen onze Lezers en Lezeressen
een loepzuiver 1993,
postfris, zonder plakkerresten
en zonder gebreken!*

BIJNA EEN "ERREUR" IN CANADA

Onze Canada-verzamelaars kennen natuurlijk allemaal de blunder met de Air Mail Special Delivery-zegel CE 3 uit 1946, waarop het Franse woord *Exprès* is gespeld als *Exprês*, dus met een dakje op de e in plaats van een achterover liggend streepje. Die fout werd in 1947 zo goed mogelijk hersteld met de uitgifte van de CE 4.

Bijna had zo'n geval zich ook in 1992 weer voorgedaan, en alweer met een leesteken in de Franse tekst. Op twee van de vier Kerstzegels die Canada Post dit jaar uitgeeft, namelijk die van 42c en van 78c, prijkte het woord "Noël" (Kerstmis) als "Nöel". Het trema was verhuisd van de e naar de o.

Dat werd pas op het laatste ogenblik ontdekt. Bij onderzoek bleek, dat de oorspronkelijke ontwerpen correct waren en dat de fout dus ergens in het productieproces was ontstaan. De productie is gecomputeriseerd. Dus wie kreeg de schuld? Uiteraard de computer. Het kost niemand zijn of haar baan. Die computer krijgt nu Franse les.

Alle zegels worden vernietigd en een herdruk in allerijl moet ervoor zorgen dat de Canadezen toch hun kerstwensen zullen kunnen versturen! Niet bekend is ons op dit moment nog of het om velzegels of om boekjes ging. Kenners denken dat het in elk geval ging om zo'n 65 miljoen zegels. En alle handelaren en verzamelaars liggen nu op de loer om te kijken of er niet toch een paar foute zegels zijn doorgeglip!

Alles komt tot hen die kunnen wachten.

Rahelais

H. W. M. Hopman
DE "REVENUE" IS REVENU !

INLEIDING

Deze woordspeling is van toepassing op de nieuwe situatie die er met betrekking tot de fiscale zegels, die in het Engelse taalgebied "revenues" worden genoemd, is ontstaan. De revenue is terug van weggeweest, is teruggekeerd!

Ongetwijfeld is binnen de vereniging het begrip "revenue" bekend. In goed Nederlands moeten we spreken van "fiscale zegels". De USA heeft er een grote verscheidenheid van, waarvan een hele reeks is gecatalogiseerd in de "Scott Specialized", die velen van ons hanteren. Er bestaan ook hele reeksen fiscale zegels die niet gecatalogiseerd zijn. Ook Canada kent een flink assortiment "revenues". Maar dat is niet alleen in deze beide landen het geval; evenals postzegels werden deze over de hele wereld gehanteerd. In tal van landen, in alle werelddelen. In Europa vrijwel in elk land, dus ook in Nederland. Het hanteren van zegelrecht voor allerlei fiscale diensten is zelfs een Nederlandse vinding en werd - voorzover bekend - hier ook het eerst toegepast. Dat gebeurde al in 1624! Dr. J.B. van der Poel heeft namelijk de geschiedenis van de Nederlandse fiscale zegel in een boek vastgelegd. Bekend is ook de catalogus van J. Barefoot, die in 1987 de fiscale zegels van de Benelux-landen heeft opgenomen.

E. J. Enschede heeft in 1954 een "Lijst van fiscale zegels van Nederland, Curaçao, Suriname, Nederlands-Indië, incl. de Japanse bezetting, Indonesië en Nieuw Guinea" sa-

mengesteld. Voor de Nederland-verzamelaar is er dus ook het nodige te vinden en de hier genoemde boekwerken zijn aanwezig in onder meer de Bondsbibliotheek.

Maar wat was er nu met de fiscale zegels aan de hand? Deze werden filatelistisch niet erkend en mochten diensgevolge niet op wedstrijd-tentoonstellingen geëxposeerd worden. Daaraan werd ik in 1986 herinnerd, toen ik op verzoek van mijn plaatselijke vereniging, de afdeling Alphen aan den Rijn van de NVPV, deelnam aan de "Amflorex" in de RAI te Amsterdam. Dat was een kleine propagandatentoonstelling, gecombineerd met "Kerstflora", een schitterende bloemententoonstelling. Mijn inzending "U.S.A. Guide Lines", bestond uit zes kaders, waarvan er één allerlei revenues (met guidelines) bevatte. Hoewel er niet werd gejureerd, werd wel door enkele Bondsjuryleden advies verstrekt. In mijn geval werd onder meer opgemerkt: "Op een wedstrijd-tentoonstelling geen revenues gebruiken!" Want het Tentoonstellingsreglement van de NBFV bepaalde, dat zegels, waarvan het tentoonstellen door (o.m.) de FIP niet was toegestaan, ook niet in eigen land mochten worden getoond. Het zal u duidelijk zijn, dat mij dat toen niet bekend was, anders had ik dat - ook bij eerdere wedstrijd-tentoonstellingen - niet gedaan.

EEN NIEUWE ONTWIKKELING

Doch daarin is thans verandering gekomen. Het 60e Congres van de "Fédération Internationale de Philatélie" (FIP), de wereldorganisatie, dat werd gehouden op 25 november 1991 in Tokyo, heeft bijzondere regels goedgekeurd voor het beoordelen van inzendingen van fiscale zegels. Die bijzondere regels zijn op dezelfde da-

tum van kracht geworden en derhalve mogen fiscale zegels voortaan getoond worden op alle tentoonstellingen waaraan het patroonaat, de auspiciën of de steun van de FIP is toegekend.

Die regels gelden derhalve ook voor alle wedstrijd-tentoonstellingen van lagere orde. In Nederland dus voor categorie 1, 2 en 3-tentoonstellingen. De "Revenue" is dus revenu!

DE BIJZONDERE REGELS

Maar voordat we terugkeren naar de Revenues van de Verenigde Staten, nog iets over die "Bijzondere regels voor de beoordeling van inzendingen van fiscale zegels op FIP tentoonstellingen".

In de Engelse taal heten die "Special Regulations for the Evaluation of Revenue Exhibits at FIP Exhibitions", in de wandeling SREV's genoemd. Daarnaast bestaan er "Guide Lines for Judging a Revenue Exhibit", in goed Nederlands: "Richtlijnen voor het jureren van inzendingen van fiscale zegels". De indeling van inzendingen van fiscale zegels geschiedt niet in een afzonderlijke klasse; zij worden ingedeeld bij de klasse Traditionele Filatelie.

WAT ZIJN NU INZENDINGEN IN DE WEDSTRIJD-KLASSE?

* Inzendingen van fiscale zegels omvatten in reliëfgeperste, ingedrukte of opplakbare belasting-, leges- of kredietzegels, uitgegeven door of in opdracht van bevoegde regerings-, gemeentelijke of andere overheidsinstanties.

* Zulke inzendingen dienen één of meer van deze categorieën zegels te tonen en - waar dienstig - een toelichting te geven op de beweegredenen tot uitgifte en in elk geval

op een passende wijze te verwijzen naar de regelgeving voor de diensten, transacties en andere in aanmerking komende zaken.

* "Belastingzegels". Daaronder worden verstaan zegels voor de betaling van of voor documenten betrekking hebbend op de betaling of de vrijstelling van betaling van belasting, een heffing, of een andere fiscale vordering of fiscaal recht.

* Gaat het om zegels bestemd voor de registratie van betaling of vrijstelling van betaling van een leges voor verleende of nog te verlenen diensten, dan spreken we over "Legeszegels".

* "Kredietzegels" zijn zegels, uitgegeven om de verlening van een geldelijk of fiscaal krediet ten gunste van de koper, diens opdrachtgever of gevolmachtigde te bekrachtigen.

Wat zijn nu de principes waarop de samenstelling van een inzending berust?

Een inzending van fiscale zegels bestaat uit ongebruikte of gebruikte in reliëf geperste, ingedrukte of opplakbare fiscale zegels. Indien deze op documenten zijn gebruikt, moeten die documenten zodanig worden gerangschikt, dat deze de transacties of dienstverleningen in kwestie duidelijk belichten. De inzending kan één of meer van de volgende categorieën omvatten:

1. Registratie van akten of documenten;
2. Algemene Staatsinkomsten;
3. Rechterlijke macht;
4. Eigendomsoverdracht van roerend of onroerend goed;
5. Kwitanties en/of ontvangstbewijzen;
6. Documenten;
7. Openbare Diensten;
8. Rekeningen, wissels;

9. Rechten, accijnzen;
10. Waardepapieren;
11. Verzekeringen en polissen;
12. Consulaire diensten;
13. Overheidstoezicht;
14. Maten en gewichten;
15. Vergunningen;
16. Postzegels, gebruikt als fiscale zegels en fiscale zegels gebruikt als postzegels;
17. Andere fiscale zegels.

Bij de inzending moet een "Inleidende Toelichting" zijn gevoegd, waarin het plan of de opzet van de inzending is beschreven.

Verder mogen bedoelde inzendingen bevatten - indien deze een bijdrage leveren aan de samenstelling ervan:

- * Essays en proeven van aanvaarde of afgewezen zegelontwerpen;
- * Wettige documenten en briefomslagen, voorzover toepasselijk;
- * Variëteiten van allerlei aard, watermerk, tanding, papier en drukprocédé inbegrepen;
- * Kaarten, reproducties, decreten en soortgelijk begeleidend materiaal.

Voorts moet worden bedacht dat bij een inzending van fiscale zegels meer commentaar of toelichting nodig kan zijn dan bij een inzending van postzegels. Niettemin moet de tekst bondig en duidelijk zijn.

DESKUNDIGE JURYLEDEN NODIG !

Het behoeft geen betoog dat inzendingen van fiscale zegels moeten worden gejureerd door op hun respectieve gebieden erkende specialisten. Aangezien organisatoren van tentoonstellingen dergelijke mensen niet uit hun mouw kunnen schudden, moet ervoor wor-

den gezorgd, dat er juryleden komen, die op dit terrein zijn gespecialiseerd en/of daarin worden bekwaamd. Dat betekent dat de kennis van dit verzamelgebied voorhanden en bereikbaar moet zijn en dat er juryleden moeten worden gevonden, die op dit terrein willen worden geschoold. De FIP heeft daarmee al een begin gemaakt. In juni 1992 heb ik in Londen een internationaal "Seminar" bijgewoond, waar deskundigen inleidingen hielden m.b.t. de aspecten waarop bij het jureren moet worden gelet en voorts ingingen op bijzonderheden die zich m.b.t. fiscale inzendingen kunnen voordoen. De theorieën werden vervolgens in praktijk gebracht door de aanwezigen te vragen een aantal "proef-inzendingen" te jureren, waarna de resultaten daarvan werden becommentarieerd. Ik heb dat uiterst leerzaam gevonden. Kort daarvoor tijdens een meerdaags internationaal symposium, dat de NBFV al een aantal jaren eind maart in Lisse houdt, is ook reeds enige aandacht aan dit nieuwe tentoonstellingsobject besteed.

Ik heb daar een korte uiteenzetting gegeven over de "Revenues" van de USA en daarvan ook enkele voorbeelden laten zien. Dat alles is nog maar het begin. Primair moet er bekend zijn wat er in ons land op dit gebied wordt verzameld, opdat de juryopleiding zich daarop kan richten. Daar zijn in elk geval de USA-Revenues bij, alsmede die van Canada!

BEOORDELINGSASPECTEN

Op welke aspecten wordt nu gelet en welke maatstaven worden daarbij aangehouden?

Op de eerste plaats moet er een plan zijn, dat de opzet van de inzending beschrijft en

de reikwijdte daarvan. Dat plan moet van een titel zijn voorzien, die door de inhoud van het plan moet zijn gedekt. Algemene informatie en resultaten van persoonlijk onderzoek kunnen daarvan deel uitmaken, terwijl tevens een kortelijst van de gebruikte informatiebronnen moet worden opgenomen.

Het zal duidelijk zijn, dat dit plan voor de jury een belangrijke handleiding is bij de beoordeling of de bedoeling van inzender ook daadwerkelijk in het getoonde is terug te vinden.

Een speciaal probleem bij inzendingen van fiscale zegels is, dat er van de meeste landen geen complete verzamelingen van fiscale zegels (meer) bestaan, zodat bij de beoordeling meer naar de relatieve filatelistische betekenis dan naar volledigheid moet worden gekeken.

Punten worden toegekend voor de volgende aspecten:	De maxima zijn:
--	-----------------

* Behandeling en belangrijkeheid van de inzending	: 30 punten
* Kennis en onderzoek	: 35 punten
* Kwaliteit en zeldzaamheid	: 30 punten
* Presentatie	: 5 punten

BEHANDELING EN BELANGRIJKHEID VAN DE INZENDING

Van de maximaal 30 te behalen punten dienen bij inzendingen van fiscale zegels maximaal 20 te worden toegekend voor de behandeling en wel omdat de samenstelling van een dergelijke inzending van essentieel belang is bij het tonen van een samenhangend geheel aan juryleden.

Een inzending van fiscale zegels kan een andere behandeling vereisen dan een inzending postzegels of postgeschiedenis. Een heel enkele uitzondering daargelaten worden postzegels uitsluitend uitgegeven voor de vooruitbetaling van porto-kosten, terwijl één en dezelfde fiscale zegel kan worden gebruikt voor de inning van gelden uit verschillende bronnen en daarom heeft een inzending van fiscale zegels meer mogelijkheden voor een vindingrijke behandeling en die mag dan ook worden verwacht. Zo moet bijvoorbeeld het tonen van fiscale zegels, behorend tot één der hierboven genoemde 17 categorieën, worden beschouwd als een aanvaardbare benadering, die ook in overeenstemming is met de richtlijnen als namelijk is aangetoond - ook al komen de zegels uit verschillende landen - dat ze voor hetzelfde doel zijn uitgegeven of dat ze gelijksoortige kenmerken vertonen in zegelbeeld of productie.

Waar mogelijk moet de inzending de wijze van gebruik laten zien of minstens toelichten. Ander dan fiscaal zegelmateriaal moet als regel worden vermeden. Alleen als dat op duidelijk waarneembare wijze bijdraagt aan het centrale thema van de inzending of dat extra accentueert, ligt opname van dat andere materiaal voor de hand.

Het compleet zijn van een inzending speelt ook een rol. De inleidende tekst is niet meer dan een leidraad. Het is beter om een gespecialiseerde, doch complete groep te tonen, dan de inzending te presenteren met een overzicht van brede terreinen van b.v. fiscale zegels op documenten, waarbij vele zeldzame combinaties ontbreken.

(Wordt vervolgd)

A. van Ederen
OVER KLEURAFWIJKINGEN

*Ze worden ons groen en geel voor ogen,
Maar wij laten hen niet blauw-blauw!*

Enkele maanden geleden zond een collega-verzamelaar mij een postzegel van de Verenigde Staten, met het verzoek te willen nagaan hoe die zegel aan zijn afwijkende kleur was gekomen.

Het was de 8c Martin van Buren, Scott 813, die een bruine kleur had in plaats van de normale olijfgroene of licht-olijfgroene. Nu ben ik chemicus, noch typograaf, maar de vraag intrigeerde mij en ik heb dus geprobeerd hierop een antwoord te vinden. Ik kom hier later nog op terug.

Dergelijke kleurafwijkingen komen veelvuldig voor op de oudere zegels van de U.S.A. en vaak zijn ze zeer moeilijk vergelijkbaar met de originele kleuren zoals die in de Scott Catalogus zijn aangegeven.

Laten wij eens beginnen met de inkt. Inkt is samengesteld uit een grote verscheidenheid van pigmenten, vermengd met of opgelost in een drager (olie, vernis, gom of hars).

Een pigment kan het best worden omschreven als: een gekleurd natuurlijk of chemisch produkt of een mengsel van één of meer van deze produkten, dat kan worden gemengd en gemalen met een bruikbare olie of andere drager, zonder dat het hierin ontbindt, zodat het mengsel homogeen wordt.

Om het te kunnen gebruiken bij het drukken moet het pigment aan de volgende eisen voldoen: goed te mengen met (doch niet op te lossen in) de drager; stabiel zijn, dus

niet onderhevig aan atmosferische omstandigheden; ondoorschijnend (opaak) zijn; en de vereiste kleur hebben.

De meeste 19e en vroeg-20e eeuwse inkten waren van nature mineraal en bevatten altijd mengsels van o.a. lood, ijzer, chroom, kwik, molybdeen en cadmium in onzuivere minerale vorm.

Om deze lijst van zware metalen nog even uit te breiden: in de verfmolen "De Kat" aan de Zaanse Schans staat in een vitrine vermeld: "een prachtig vermiljoenrood wordt verkregen uit kwikzilver en zwavel."

Over het algemeen waren de vroegere pigmenten vrij stabiel, maar de kleuren rood, oranje, geel en soms ook blauw en groen werden na verloop van tijd lichter of donkerder. Sommige van deze verkleuringen zijn te wijten aan de aanwezigheid van zwavel bevattende stoffen in de lucht. Ook het ouder worden van de olie in de inkt en de kwaliteit van het papier kunnen veranderingen in kleur veroorzaken.

Wat wij bijvoorbeeld "roest" noemen, is een chemische verandering in het papier of in de opgebrachte inkt, of een combinatie van deze twee factoren. Waarschijnlijk speelt het voorkomen van ijzer in de inkt hierbij een belangrijke rol.

Behalve bovengenoemde componenten pigment en drager werden vaak nog andere stoffen toegevoegd, zoals loodwit (dekuit) om een gegeven kleur lichter te maken, of koolstof om de inkt donkerder te maken.

Soms werd ook een verdunner of een vuller toegevoegd. Deze toevoegingen bevatten onder andere zwavel, chloor, broom en stikstof.

Nog even op een rijtje:

Inkt bevat een pigment, samengesteld uit diverse metalen, een drager (olie, vernis, gom etc.), diverse toevoegingen die op hun beurt ook weer metalen bevatten, en de inkt werd opgebracht op tamelijk vochtig papier dat soms onder andere stro bevatte.

Bijna al deze componenten veroorzaken na langere of kortere tijd veranderingen in de kleur door invloeden van licht, water (afweken!), het papier waarop gedrukt werd, het album waarin de zegels werden bewaard, de envelop waarop ze oorspronkelijk hebben gezeten, en zo voort. Ook de ultraviolette stralen in het licht zijn vaak oorzaak van het bleker worden van de inkt of het donkerder worden van het papier (vergelen).

Maar er zijn nog veel meer oorzaken.

Het pigment in de inkt van zegels gedrukt in een oranje kleur bevat lood. Zwavelige gassen in de lucht gaan een chemische verbinding aan met het lood in de inkt en veroorzaken het donkerder worden van de kleur (soms tot bruin).

Bovendien was de verlichting in de drukkerijen in de 19e eeuw niet altijd overal even goed, zodat verschillen in kleur bij het mengen van de diverse kleuren konden ontstaan.

Kleur kan bovendien worden beïnvloed door de kwaliteit van het papier vóór het drukken.

Als het papier te droog was liet het moeilijk los van de drukplaat en was de inktafgifte aan het papier vaak slecht (het zg. te schraal drukken).

De druk van de National Bank Note zegels was, mede door het harde papier, vaak van veel betere kwaliteit dan die van de zegels op poreus zacht papier van de American Bank Note Company.

Bovendien kan de inktafgifte aan het papier van vet tot zeer schraal geweest zijn.

DE KLEUREN

Oranje

In het midden van de 19e eeuw werd een verbinding ontdekt die een prachtige oranje kleur opleverde, het z.g. *lead molybdate*. *Lead molybdate* is een chemisch mengsel van lood, zuurstof en molybdeen, een oranje pigment, meestal gebruikt als toegevoegd pigment bij loodchromaat en dan molybdeen oranje genoemd.

De verkleuring van oranje naar bruin wordt onder meer veroorzaakt door een chemische reactie met zuurstof of andere gassen (b.v. zwavel). Alle lood in pigmenten heeft de neiging tot verkleuring (donkerder worden) bij blootstelling aan zwavel bevattende stoffen in de lucht.

Groen

De groene inkten waren bijna altijd een mengsel van geel lood-chromaat en blauwe ijzercomponenten, soms vermengd met chloorine (een bleekmiddel).

Bij langdurige blootstelling aan vocht of zonlicht verandert de groene kleur in een blauwe of blauwachtige kleur, omdat de gele component verbleekt.

De groene kleur kan makkelijk in blauw worden veranderd door blootstellen aan zure of alkalische stoffen (chloor).

Ultramarijn

Ultramarijn is een natuurlijk pigment, maar het kan worden gewijzigd door toevoeging van meer of minder zwavel of selenium (een aan zwavel verwante stof).

Toevoeging van selenium wijzigt de echte

ultramarijnkleur naar groenachtig, violetachtig of roodachtig ultramarijn.

Nog meer oorzaken

Zoals wij uit het bovenstaande weten, bevatten alle inkten in de 19e en het begin van de 20e eeuw metalen. Deze metalen hadden een schurende werking op de gebruikte drukplaten, zodat na verloop van tijd de fijnere lijnen in de plaat uitsleten. Zie bijvoorbeeld de 5c Grant in resp. chocoladebruin en blauw, Scott 255, 270 en 281, waarbij in de catalogus is aangegeven de zg. "worn plate" waaruit de fijne diagonale lijntjes geheel zijn verdwenen.

Maar wij keren terug naar het zo moeilijke chapter van de kleuren op de oudere USA-zegels (en van vele andere landen, denk maar aan de hoeveelheden blauw in de eerste emissie van Nederland).

Ik vermeldde al de 8c Martin van Buren zegel. Normaal heeft deze zegel een olijfkleur of een lichte olijfkleur. De mij toegezonden zegel was grijsachtig bruin. Ik heb een olijfkleurig exemplaar in chloor gedompeld en kreeg nagenoeg dezelfde grijsbruine kleur. Dit is dus de inwerking van zure en/of blekende stoffen.

Verder heb ik enkele olijfgroene en licht olijfgroene zegels een paar maanden op een vensterbank laten liggen.

Bij de licht olijfgroene kreeg ik bijna hetzelfde resultaat. De donkere versie verkleurde ook, maar niet zo sterk.

Carmine

Wat nu eigenlijk de kleur carmine (karmijn) is, is kennelijk ook voor de Amerikaanse PTT, de drukkers en de uitgevers van de Scott catalogus een raadsel.

Ik ben gaan kijken welke zegels volgens de

Scott alleen in deze kleur zijn uitgegeven, zonder de toevoegingen *light*, *bright*, *rose* etc. Dat zijn onder andere de

Scott 606 2c Washington Tanding 10
786 2c Army Issue van 1936
791 2c Navy Issue van 1936
1039 6c Th. Roosevelt van 1955
2173 5c Luis Muñoz Marin van 1990
C 78 11c Jet Liner van 1971.

Als u deze zegels naast elkaar legt, zou de kleur van allemaal dus gelijk moeten zijn. Constateert u zelf: het lijkt er niet op!

Rood

Ook zo'n lastige. Vergelijkt u zelf maar eens een Scott 1045 en 1313 met een 279B.

Rose carmine

Als boven. De Scott 1040, 806 en 900 zijn allemaal rose carmine, doch allemaal verschillend van kleur.

Carmine rose

Het verhaal wordt eentonig. Scott 707, 1033 en J 89 t/m 101. Ook hier enorme verschillen in kleur, maar volgens Scott allemaal carmine rose. Als vergelijkingsmateriaal voor de echte carmine rose kleur dus niet te gebruiken.

Maar het kan nog erger!

Pakt u eens een paar zegels Scott 563, 11c Hayes. De Scott catalogus van 1936 gaf voor deze zegel slechts één kleur aan: greenish blue. De catalogus van 1992 geeft een viertal "shades": light blue, greenish blue, light greenish blue en light yellow green.

(Wordt vervolgd)

KORT AMERIKAANS

** Als u weet wie Joseph Louis Barrow was, bent u vast heel blij dat die in juni 1993 op een postzegel komt. U weet het niet, zo vrezden wij, maar James Braddock, Primo Carnera, Jack Sharkey, Max Bear, Max Schmeling en Lerry Joe Walcott wisten het des te beter. Ah! nu valt het muntje: de *Brown Bomber*, Joe Louis! Zwaargewicht bokskampioen van 1937 tot 1949, die alle genoemde heren knock-out op een rijtje legde. Ziet u nou wel: nou bent u blij.

*** Nu manspersoon Elvis Presley een zegel krijgt, vond damesmodeconcern "She Knows!" dat er ook een vrouwspersoon op moest. Het vroeg zijn damesklanten wie zij dan wilden zien. En wat dacht u? Juist! Lucille Ball! En aangezien dames nooit oud worden, zal het verzamelvolk deze keer niet hoeven te kiezen tussen een oude en een jonge Lucy!

* Die nieuwe postmaster general, Marvin T. Runyon, bracht bij zijn benoeming een bijnaam mee: "Carvin' Marvin". Als u nu weet dat *to carve* kerven, houwen, hakken, splijten, krassen, in moten snijden en meer van dit soort tijdverdrijf betekent, dan staat u er vast niet van te kijken dat de man dit soort werk gaat doen bij de USPS. Wij van de redactie wisten dat eigenlijk al op blz 1425. Op het hoofdbureau verdwijnen 847 van de 2291 stafplaatsen en van het gedane VUT-aanbod maken minstens 28.500 employé's gebruik. Maar ja, wat wilt u met een verlies van 2 miljard dollar in 1992? Intussen zit het Amerikaanse volk in angst: zullen onze kerstkaarten wel op tijd worden bezorgd?

* Ziet u het voor u: opa of oma vertelt van de postzegels van een halfcentje die heel, heel lang geleden echt bestonden. Maar eigenlijk weten opa en oma er niet veel méér van dan dat ze een halfje kostten. Daar heeft Clyde Jennings iets aan gedaan. Hij schreef een heel boek van 96 kantjes met de titel "*The Half - A Collection*". Als opa en oma dit kopen, weten zij antwoord op de gekste vragen. Te bestellen bij Clyde Jennings, 319 W. 70th St., Jacksonville, FL 32208. Kosten: \$ 10.- + porto.

* Gek hè, nu heeft de USPS dit jaar 134 verzamelstukken uitgegeven en er is niet één Transportation coil bij. O, dat had u ook al gemerkt. Ach ja, u bent immers filateliet. Even ter geruststelling: dit hoeft nog helemaal niet te betekenen dat er een einde is gekomen aan deze serie. De USPS wil dit vermoeden bevestigen noch ontkennen.

*** De FIP, de International Federation of Philately, is zo geschrokken van de janboel die dit jaar in Granada, Spanje, heerste op een FIP-tentoonstelling, dat ze de eisen voor het predikaat "FIP"-tentoonstelling flink heeft aangescherpt. Het mag nergens nooit meer Spaans toegaan!

** Onze gratis tip: ga jagen op een plaatnummerblokje van 4 van de Scott J 104, de 17c portzegel uit 1985. Want die stijgt met stip. Geen dank, graag gedaan.

* In het belastingjaar 1991 vertrouwden de Amerikanen 165.900.000.000 poststukken toe aan de USPS, 661 per hoofd. Was 0,3% minder dan het jaar daarvoor, maar toch niet niks. 54,4% was eerste klas post. Express mail liep, ondanks dure reclamecampagnes, terug met 10%; Priority mail plus 8,1%.

* Had me die USPS voor \$ 3.3 miljoen mooie hotelkamers gehuurd in Albertville en Barcelona tijdens de Spelen voor de collega's van buitenlandse posterijen die als gast waren uitgenodigd, kwamen die lui niet eens opdagen! De USPS heeft 171 beste klanten er toen voor niks ingelaten. Nee, verzamelaars waren daar niet bij.....

* Pas op dat u geen telefoonkaarten opneemt in uw inzendingen naar tentoonstellingen, want dan bent u er gloeiend bij. Mag niet, zeggen ze bij de FIP, de IFSDA, de ASCAT en de UPU.

Telefoonkaarten vormen, nou vooruit, een geheel eigen verzamelgebied, zeggen zij, maar dat heeft niets van doen met filatelie. En u wilt het toch zeker niet beter weten dan dit hoogste gezag, wel?

* U raadt nooit wie er volgend jaar ook nog op een zegel komt. In maart. Grace Kelly. Ja, 't wordt een tweeling-uitgifte met het vorstendom Monaco. De muis en de olifant, wat stampen ze samen lekker, hè?

* U mag het best weten: in ons album zit de Sc. 290, de 10c uit de Trans Mississippi- of Omaha-zegel van 1898 ingeplakt met de achterkant boven. Telkens als wij dat zielige dooie paardje zagen, barstten wij zo maar in snikken uit.

Wij hadden eens gelezen dat het originele schilderij *Hardships of Emigration* van A.G. Heaton verloren was gegaan en dat die postzegel de enige nog bestaande reproductie was. Voor ons was dat meer dan genoeg, maar nu is er een prent van gevonden in de archieven van het Bureau of Engraving and Printing. 15 x 12 cm groot en 96 jaar lang over 't hoofd gezien. Had van ons zo mogen blijven.

Wij krijgen het alwéér te kwaad.....

*** In ons laatste praatje met u onthulden we dat wij, verzamelaars, zo'n wild volkje zijn. Welnu, onze clubgenote Mevr. Rootert heeft stempels in haar verzameling die nog veel meer onthullen. Wie oren heeft die hore: *Begin an Adventure of Great Proportion: Collect Stamps; Splash into an Ocean of Fun: Collect Stamps; For the Ride of a Lifetime: Collect Stamps; Journey to a New Frontier: Collect Stamps; Collect Stamps for the Fun of it; Fall in Love with Stampcollecting; Steam Along with Stampcollecting, All Aboard.* Summa summarum: wij zijn ook nog avonturiers en pretmakers. Snapt u nou dat er nog eigenwijzen rondlopen die géén postzegels verzamelen?

** Het is weer hevig Kerstmis bij de USPS. Telt u even mee? 1 Klassieke en 4 Greetings zegels als vel- en als boekjeszegels maakt 10 verschillende. En nu is er als 11de nog een ATM-velletje van 18 zelfklevende zegels bijbedacht. Dat wilden de banken zo graag. Kost $18 \times 29c = \$ 5.22$ netto, geen toeslag. U moet het namelijk wel zelf even vouwen.

*** Met die nieuwe Eca Gard automaatzegels is het nog niet alles botertje tot de boom. Overal ontstaan spontaan afwijkingen bij de vleet. Bovendien schijnt de USPS er serieus over te denken om als laagste waarde 19c in te bouwen in plaats van 1c. Al die lage waarden maken namelijk niet eens de drukkosten goed. Schaf dus gauw de nu nog verkrijgbare laagste 18 waarden aan. Die lelijke eendjes worden vast en zeker fraaie zwanen.

* In 1992 daalde het aantal abonné's op de Amerikaanse postzegelweekbladen dramatisch met ruim 10.000 of 9.35%. Linn's verloor bijna 5% van zijn lezers. En Usca Post maar groeien!